

41. Wiadomości bieżące. *Łowiec Polski*. 1930. № 8. S. 163.
42. Przepisy o polowaniu w guberniach Królestwa Poskiego z najwyszczego zezwolenia 17 lipca 1871 roku. *Kalendarz myśliwski na rok 1904*. Warszawa : Druk P.Laskauera i S-ki, 1904. S. 49–53.
43. Wiadomości bieżące. *Łowiec Polski*. 1929. № 43. S. 750.
44. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11-ти томах, 12 книгах. Київ : Наукова думка, 1995. Т. VII : Козацькі часи до року 1625. С. 54.
45. Грушевський М. Історія України-Руси в 11-ти томах, 12 книгах. Київ : Наукова думка, 1995. Т. VI : Житє економічне, культурне, національне XIV–XVII віків. С. 146–149.
46. Prawo lowieckie w polsce w wiekach srednich. *Przewodnik Naukowy i Literacki. Dodatek do «Gazety Lwowskiej»*. 1904. № 7. S. 824.
47. Грушевський М. Історія України-Руси в 11-ти томах, 12 книгах. Київ : Наукова думка, 1995. Т. VI : Житє економічне, культурне, національне XIV–XVII віків. С. 155.
48. Kobyłański W. Myśliwstwo: Artykuł encyklopedyczny. *Sprawy łowieckie: dodatek do gazety «Czas»*. 1935. № 234. S. 7.

*Проців Олег Романович – кандидат наук з державного управління, головний спеціаліст Івано-Франківського обласного управління лісового та мисливського господарства.

Стаття надійшла до редакції 5 лютого 2018 р.

УДК 354.2

Аліна Сакун *
Інга Якайтис *

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ОСВІТИ ТА НАУКИ В УКРАЇНІ**

Розглянуто питання організаційно-структурного вдосконалення функціонування освіти та науки на основі міжнародної моделі досконалості. Представлено напрями адаптації міжнародної моделі досконалості, виділено ключові фактори впливу на ефективність, представлено організаційно-структурну модель механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти і науки та етапи її реалізації. Проведено обґрунтування соціально-економічної та організаційно-інституційної ефективності впровадження запропонованих заходів кадрової політики з удосконалення державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні. Для ефективного функціонування механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні запропоновані стратегічні напрями політики держави у цій сфері.

Ключові слова: державне управління, організаційно-структурна модель, інноваційний розвиток, модель досконалості, освіта та наука, механізми, ефективність.

Сакун А.Ж., Якайтис И.Б. Организационно-структурное совершенствование механизмов государственного управления инновационным развитием образования и науки в Украине.

Рассмотрены вопросы организационно-структурного совершенствования функционирования образования и науки на основе международной модели совершенства. Представлены направления адаптации международной модели совершенства, выделены ключевые факторы влияния на эффективность, представлена организационно-структурная модель механизмов государственного управления инновационным развитием образования и науки и этапы ее реализации. Проведено обоснование социально-экономической и

организационно-институциональной эффективности внедрения предложенных мероприятий по совершенствованию государственного управления инновационным развитием образования и науки в Украине. Для эффективного функционирования механизмов государственного управления инновационным развитием образования и науки в Украине предложены стратегические направления политики государства в данной сфере.

Ключевые слова: государственное управление, организационно-структурная модель, инновационное развитие, модель совершенства, образование и наука, механизмы, эффективность.

Sakun A.G., Iakaitis I.B. The organizational and structural perfection of mechanisms of state management of innovative development of education and science in Ukraine.

The questions of organizational and structural improvement of the functioning of education and science on the basis of the international model of perfection are considered. The directions of adaptation of the international model of perfection are presented, key factors of influence on efficiency are highlighted, the organizational and structural model of mechanisms of state management of innovative development of education and science and stages of its implementation are presented. The substantiation of socio-economic and organizational-institutional effectiveness of the introduction of the proposed measures to improve the state management of the innovative development of education and science in Ukraine was carried out. For effective functioning of mechanisms of state management of innovative development of education and science, strategic directions of state policy in this sphere are proposed in Ukraine.

Keywords: state management, organizational-structural model, innovative development, model of perfection, education and science, mechanisms, efficiency.

Постановка проблеми. Освіта та наука є важливою складовою сучасного соціально-економічного розвитку країни, які забезпечують підготовку кваліфікованих кадрів, покликаних створити передумови для інтеграції до європейського простору. Загальновідомим є той факт, що від якості освіти та науки в країні залежить її майбутнє. Перехід економіки України до ринкових відносин вимагає від навчальних закладів не тільки підготовки відповідних фахівців та застосування нових навчальних технологій, але й нових методів ведення господарства, спрямованих на прогнозування й планування подальшого розвитку, оптимізацію використання наявних ресурсів, покращення соціально-економічних показників. Тому удосконалення механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки повинно стати стратегічним національним пріоритетом України.

Аналіз останніх досліджень. Основні положення процесів інноваційного розвитку освіти стосовно різних складових механізмів системи державного управління закладені в розробках таких вітчизняних та зарубіжних фахівців, як: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, О. Васильєва, М. Вебер, Д. Зеркін, Т. Іванова, В. Луговий, І. Мищак, А. Стадник, Є. Суліма, Ю. Тихомиров, О. Якименко та ін. Організаційно-структурні аспекти управління соціально-економічним розвитком та освітою як його складовою досліджували: Г. Балихін, І. Гришова, В. Дорофійенко, Т. Козарь, І. Мазур, О. Наумов, О. Ніколюк, Т. Шестаковська, М. Щербата, С. Стоянова-Коваль та ін. Аспекти формування системи управління якістю освіти розглядали Ю. Вишняков, В. Кальней, В. Лобас, Д. Матрос, С. Шишов та ін.

Водночас проблеми функціонування саме механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки не знайшли достатнього опрацювання в науковій літературі. Складний процес реалізації важливих соціально-економічних функцій системи освіти потребує удосконалення її організаційно-структурної моделі інноваційного розвитку, відповідних управлінських механізмів функціонування.

Мета статті визначається через побудову декомпозиції організаційно-структурної моделі державного управління інноваційним розвитком освіти, що враховує теоретичні й методологічні аспекти встановлення якості науково-освітньої діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Право людини на освіту є одним з основних прав, забезпечення яких стоїть на порядку денному не лише окремих держав, а й міжнародних

організацій, зокрема, ООН. При цьому ООН на сьогодні виступає одним із основних ініціаторів ухвалення нових норм щодо забезпечення прав людини на освіту й утвердження в цій сфері високих стандартів. Україна стала учасницею основних пактів і конвенцій ООН у сфері освіти, імплементувавши їх норми в національне законодавство, та прагне не лише до забезпечення прав громадян на освіту, а й до удосконалення освітнього процесу [1; 2]. При цьому удосконалення стосуються як освітньої сфери в цілому, так і окремих складових, приміром, правового забезпечення інклюзивної освіти [3] тощо.

Сучасні механізми державного управління розвитком освіти і науки мають бути адаптовані до проблем сьогодення, які полягають у потребі більш кваліфікованого персоналу, повної інтеграції інформаційних та комунікаційних технологій для підвищення ефективності та результативності науково-освітньої діяльності, надання суб'єктам бізнесу можливостей для заснування такої діяльності й досягнення позитивних результатів, продовження навчання й підвищення кваліфікації та компетентності персоналу, запровадження інтеграційних методів управління знаннями, використання управління якістю для оцінювання ефективності [4].

На нашу думку, вдосконалити механізми державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні можна шляхом адаптації та впровадження міжнародної моделі досконалості як гнучкого багаторівневого механізму управління освітою, який відповідає сучасним умовам трансформації суспільства та динамічному розвитку глобального середовища і власній специфіці освіти як об'єкта управління. Застосування професійно орієнтованого підходу для створення концептуальної моделі досконалості державного управління системою освіти та науки як основного фактора у соціально-адекватному управлінні дозволяє отримати структуру, діяльність якої спрямована на потенційне покращення якості науково-освітньої діяльності, найбільш повне та оперативне задоволення потреб сучасного бізнесу.

Схематично концептуальну модель досконалості механізмів державного управління освітою та наукою можна представити у вигляді схеми (Рис. 1), що включає: фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ; визначення концепції освіти та науки, її функції, мети та формування головних завдань.

Рис. 1. Концептуальна організаційно-структурна модель досконалості механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки

* Джерело: запропоновано автором

Механізми інноваційного розвитку освіти та науки включають закономірності, основні принципи, функції, інструменти та методи, що використовуються у системі державного управління системою освіти. Отримані результати та їх ефективність оцінюються на основі інтегральних показників адекватності головним кваліфікаційним компетенціям. До переваг впровадження міжнародної моделі досконалості належить те, що впровадження у державному секторі принципів управління якістю забезпечує проведення самооцінки з метою чіткого діагностування наявних проблем та узгодження коригувальних дій, посилення бенчмаркінгу між організаціями державного сектору. Застосування моделі допомагає відповідній освітній організації вдосконалювати свою діяльність і систематизувати практику безперервного покращення в усіх напрямках [5 – 6].

У контексті реалізації організаційно-структурної моделі досконалості надзвичайно важливим є питання забезпечення стабільності і надійності функціонування системи освіти та науки, а також гнучкості реагування на соціальне замовлення, потреби корпоративних споживачів освітніх послуг. Заходи щодо вдосконалення структурних характеристик системи освіти та науки вирішальним чином залежать від міри керованості процесів впровадження такої моделі. Тому великого значення набуває отримання достовірної інформації про соціально-економічну ситуацію, яка склалася в соціумі, що впливає на функціонування освітньої системи та зумовлює необхідність впровадження моніторингу як основної процедури реалізації освітніх послуг. Моніторинг індикативних показників передбачає виявлення певних відхилень з послідовним та регулярним аналізом у науково-освітній системі, відповідність вимогам зовнішнього середовища, тобто інноваціям, які передбачають реагування на зміни кваліфікаційних характеристик у вигляді зміни освітньої тактики або корекції загальних напрямів підготовки.

Критеріями проектування системи моніторингу науково-освітньої діяльності є: 1) оцінка соціальної ефективності освітніх програм, що реалізуються за ініціативою бізнесу (роботодавців), на основі урахування поточних змін та очікувальних результатів; 2) забезпечення системи управління якістю освіти на всіх рівнях підготовки; 3) орієнтація на розвиток нових напрямів у системі освіти; 4) оцінювання результатів навчального процесу; 5) контроль відповідності результатів освіти з питань дотримання державних освітніх стандартів; 6) оцінювання рівня професіоналізму кадрового потенціалу системи, що забезпечує навчальний процес на всіх етапах його виконання; 7) забезпечення інноваційної діяльності на різних рівнях управління інноваційним розвитком освіти та науки; 8) оцінка ефективності прийнятих управлінських рішень у коригуванні навчальних планів на різних рівнях управління з урахуванням даних моніторингу; 9) оцінка прогнозу змін на ринку праці та внесення коректив у систему освіти й науки [7].

Впровадження пропонованої міжнародної моделі досконалості у систему державного управління інноваційним розвитком освіти та науки дозволяє забезпечити процедуру оцінки рівня соціальної адекватності, оскільки вимірювання досягнень на відповідних рівнях у кожній конкретній сфері управлінської діяльності має певні відмінності. Виходячи з викладеного, зазначимо, що концептуальна система механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки враховує специфіку державного управління та доповнює значущими аспектами, де визначальні ознаки мають своє найбільше значення. Тому реалізація запропонованої системи моніторингу освіти та науки дозволяє організувати наскрізний процес контролю рівня якості підготовки на всіх рівнях державного управління розвитку освіти та науки, використати результати вимірювання як фактори оперативного впливу на управлінську систему, створити відповідний рівень інформаційного забезпечення управління за певними цільовими орієнтирами.

На особливу увагу, у даному питанні, заслуговує кадрова політика, яка має бути спрямована на досягнення: 1) соціально-економічного ефекту (відповідного рівня розвитку фахового потенціалу, задоволення очікувань роботодавців щодо професійної підготовки спеціалістів; забезпечення всіх напрямків виробництва кваліфікованими кадрами, зростання конкурентоспроможності суб'єктів бізнесу, підвищення фінансового рівня забезпечення спеціалістів); 2) організаційно-інституційного ефекту (удосконалення нормативно-правової

бази щодо інноваційного розвитку освіти та науки в Україні з метою запровадження новітніх підходів у кадровому менеджменті навчальних закладів, що забезпечують відповідні кваліфікаційні компетенції; розбудови системи державного управління кадровими ресурсами навчальних закладів, що здійснюють науково-освітню діяльність на засадах соціального діалогу та партнерства держави і суб'єктів бізнесу) [5; 7].

Функціональна модель державного управління інноваційним розвитком освіти та науки спрямована на запровадження основних принципів альтернативної моделі досконалості, реалізацію якої запропоновано здійснювати шляхом дотримання комплексу взаємопов'язаних етапів (Рис. 2).

Рис. 2. Етапи реалізації організаційно-структурної моделі досконалості державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні

* Джерело: запропоновано автором

1. Аналіз сучасного стану освіти і науки в країні та оцінка існуючих проблем. Здійснюється аналіз стану вітчизняної освіти та науки, їх рівень адекватності до світових тенденцій інноваційного розвитку й аналізу поточного стану проблем, формулюється мета, завдання, принципи, досліджуються показники їх розвитку у порівнянні з міжнародними, проводиться SWOT-аналіз. Визначаються людські ресурси, які необхідні для реалізації відповідної моделі.

2. Визначення стратегічних напрямів та тактичних орієнтирів інноваційного розвитку освіти та науки і їх прогнозування. Проводиться відбір стратегії й обґрунтовуються пріоритетні напрямки інноваційного розвитку з урахуванням глобальних тенденцій у світовому науково-освітньому просторі. Після формування та засвоєння інноваційної ідеї слідує період визначення конкретних завдань, формування програми конкретних дій, за якими – чітке планування й необхідне накопичення інформації. Що стосується тривалості інноваційного циклу, то він залежить від технологічного рівня, адаптаційної здатності середовища і від зовнішніх соціально-економічних умов [8].

3. Стимулювання процесів генерування освітніх інновацій. Передбачає визначення конкретних заохочувальних стимулів (матеріальних, кар'єрних) для інноваторів, усіх задіяних у проведенні інноваційної науково-освітньої діяльності. Для досягнення суттєвого прогресу

в інноваційній сфері необхідне не лише заохочення інноваційної діяльності та попиту на інноваційну продукцію, а й створення та розвиток потужної інноваційної системи на основі поєднання зусиль держави, науки, освіти, виробничої та інфраструктурної сфер. Ця система має забезпечити постійне наповнення ринку інновацій, оперативне поширення інформації про інноваційні розробки та їх потенційних споживачів, нормативне, організаційне, інформаційне, консультативне та інше супроводження інновацій та їх розробників і споживачів, створення ефективних механізмів фінансування розробки та впровадження інновацій тощо [9]. Тобто, на нашу думку, критерієм для підвищення кваліфікаційної категорії працівника освітнього закладу має стати його інноваційна активність.

4. *Експертиза та відбір пріоритетних інноваційних проектів.* Вимагає розроблення та впровадження сучасних технологій оцінки інноваційних проектів для ретельної їх фільтрації із виявленням кращих. Інновації представляються у формі інноваційного науково-освітнього проекту, тобто документа, в якому визначаються мета, завдання, перелік, послідовність дій виконавців і сфера їх відповідальності, необхідні ресурси, процедура контролю за ходом реалізації передбачених заходів, що в установлені терміни мають забезпечити визначені результати. Розроблення проекту включає такі стадії: визначення мети проекту; формулювання завдань проекту; складання графіку проведення заходів щодо реалізації проекту; визначення людських та матеріально-технічних ресурсів, необхідних для здійснення кожного заходу; формулювання очікуваних результатів; розроблення системи оцінювання проміжних та кінцевих результатів проекту; укладання бюджету проекту [8; 9].

До проведення експертизи повинні залучатися вчені, експерти-практики, інші компетентні особи. Здійснюючи експертизу, слід мати на увазі, що істинну інновацію досить часто підміняють несуттєві елементи тимчасового «оновлення», які не продукують якісних перетворень [9 – 11].

5. *Проектування та моделювання впровадження інноваційних освітніх проектів.* Передбачає визначення умов для впровадження проектів та організаційних моментів щодо виявлення факторів, які можуть гальмувати впровадження інновацій в освіті. Вибір найперспективніших інноваційних проектів ускладнюється ще й відсутністю в управлінців необхідних навичок та мотивації.

6. *Контроль та координування інноваційних освітніх процесів* пов'язані з організацією поточного контролю впровадження інновацій та внесенням коректив (за потреби) до перебігу інноваційної діяльності відповідно до визначених етапів інноваційного проекту. Координація дій повинна відбуватися на всіх рівнях (центральному, регіональному, місцевому, інституційному) відповідно до визначених етапів інноваційного освітнього проекту.

7. *Моніторинг інноваційного розвитку освіти та науки.* Передбачає визначення рівня досягнення мети, виявлення причин можливих відхилень та обґрунтування необхідних змін у пріоритетах інноваційного розвитку освіти та науки.

8. *Підготовка відповідних управлінських рішень.* Пов'язана із масовим впровадженням інновацій, їх багаторазовим повторенням чи збереженням в банках даних [10].

Функціональна модель державного управління інноваційним розвитком освіти та науки передбачає розширення впливу громадської думки на прийняття управлінських рішень, динамічне реагування на виклики суспільства, розподіл функцій управління за впровадженням інновацій між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування.

Таким чином, функціональна модель державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в сукупності її складових дозволяє забезпечувати системний і всеохоплюючий вплив державного управління на інноваційні процеси в освіті та її інноваційний розвиток і спрямована на реалізацію основних принципів сучасної моделі досконалості (ефективне, якісне управління), створення відповідних умов для входження України до єдиного європейського освітнього простору.

Нами визначено, що основними стратегічними орієнтирами державної підтримки інноваційної освітньої політики мають стати:

- по-перше, сприяння активізації інноваційної активності, що забезпечує зростання конкурентоспроможності країни у глобалізованому світі на базі освоєння науково-технічних досягнень;

- по-друге, орієнтація на комплексну підтримку проривних і поліпшуючих інновацій, які становлять основу сучасного технологічного укладу;

- по-третє, розвиток форм державно-приватного партнерства, що передбачає налагодження ефективної взаємодії державного управління інноваційної діяльності із функціонуванням конкурентоспроможного ринкового інноваційного механізму;

- по-четверте, сприяння розвитку інноваційної діяльності на всіх рівнях державного управління (регіональному, міжрегіональному та міжнародному), забезпечення трансферу технологій, міжнародного інвестиційного співробітництва та захисту інтересів вітчизняного інноваційного підприємництва.

Висновки. На основі проведеного дослідження запропоновано у процесі формування та реалізації механізмів державного управління інноваційним розвитком освіти та науки враховувати міжнародну модель досконалості, адаптовану для реалізації в умовах України шляхом врахування чинників зовнішнього та внутрішнього впливу на розвиток освітнього середовища внаслідок процесів євроінтеграції, демократичної трансформації суспільства, функціонування ринкового середовища, демографічного транзиту та інших. Визначено шляхи досягнення цільових орієнтирів у системі державного управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні, обґрунтовано основні напрямки та заходи забезпечення гнучкості механізмів державного управління науково-освітньою діяльністю, що забезпечує швидку адаптацію управлінських процесів до змін у зовнішньому середовищі шляхом оперативного реагування та вироблення відповідних рішень.

Список використаних джерел:

1. Мищак І.М. Нормотворча діяльність ООН щодо забезпечення права людини на освіту та імплементація цих норм в Україні. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. С. 164–172.

2. Мищак І.М. Удосконалення нормативно-правового забезпечення учнівського та студентського самоврядування в Україні у відповідності до міжнародних норм і стандартів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 2. С. 44–50.

3. Мищак І.М. Правове забезпечення запровадження інклюзивної освіти в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 37–43.

4. Gryshova I.Yu., Zamlynskyi V.A., Shestakovska T.L. Implementing Cluster Forms Into National Education Development Strategy. *Science and education*. 2017. № 5. С. 56–61.

5. Шестаковська Т.Л. Концептуальні засади функціонування організаційно-економічного механізму розвитку національної системи освіти. *Науковий вісник Полісся*. Чернігів : ЧНТУ, 2015. № 1(1). С. 34–41.

6. Козар Т.П. Формування сучасної моделі державної політики в системі вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи вирішення. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2012. № 3. С. 48–52.

7. Gryshova I.Yu., Nikoliuk E.V., Shestakovska T.L. Conceptualization of the Organizational Management Mechanism of the Development of the National Education System in the Context of Its Quality. *Science and education*. 2017. № 10. С. 118–125.

8. Мазур І.І. Стратегія розвитку партнерства вищої освіти, науки та бізнесу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2014. № 165. С. 6–11.

9. Naumov O.B., Kovalenko O.M., Savin S.Yu. Technique of Assessing Future Managers' Leadership Qualities in Modern Socio-Cultural Environment. *Science and education*. 2017. № 10. С. 126–132.

10. Strielkowski W., Gryshova I.Yu., Shcherbata M.Yu. Predatory Publishing and Beall's List: Lessons For the Countries Adapting Novel Research Evaluation Criteria. *Science and education*. 2017. № 8. С. 39–43.

11. Наумов О.Б., Стоянова-Коваль С.С. Методологічні контури державного регулювання розвитку та безпеки соціально-економічних систем. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 6. С. 123–129.

* Сагун Аліна Жоржівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку Херсонського державного аграрного університету.

* Якайтис Інга Бронюсівна – здобувач Херсонського державного аграрного університету.

Стаття надійшла до редакції 2 лютого 2018 р.

УДК 351

Галина Шаульська *

КОРОТКИЙ ОГЛЯД ЕВОЛЮЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У статті стисло проаналізовано основні історичні етапи розвитку громадянського суспільства в Україні, що необхідно для сучасного процесу формування системи публічного управління з дієвими, ефективними механізмами.

Ключові слова: механізми публічного адміністрування, громадянське суспільство, державне управління, місцеве самоврядування.

Шаульская Г.Н. Краткий обзор эволюции гражданского общества в Украине.

В статье кратко проанализированы основные исторические этапы развития гражданского общества в Украине, что необходимо для современного процесса формирования системы публичного управления с действенными, эффективными механизмами.

Ключевые слова: механизмы публичного администрирования, гражданское общество, государственное управление, местное самоуправление.

Shaulska H.M. Brief overview of civil society evolution in Ukraine.

The article briefly analyzes the main historical stages of development of civil society in Ukraine, which is necessary for the modern process of forming a public administration system with effective mechanisms.

Keywords: mechanisms of public administration, civil society, public administration, local government.

Постановка проблеми. «Активне, впливове і розвинене громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави та відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення, розробці і реалізації ефективної державної політики у різних сферах, утвердженні відповідальної перед людиною правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем» [1]. Наведена цитата з Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки викликає оптимізм, що реалізація документу стане реальним механізмом співпраці держави з громадянським суспільством, сприятиме розбудові демократичної держави.

Світовий досвід переконує, що розвинуте громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. І сильна держава неможлива без розвиненого громадянського суспільства, яке має бути дієвим чинником державотворення, коли в умовах плюралістичної демократії держава поступається частиною своїх повноважень у державній, управлінській, соціальній сферах самоорганізуючим та самоуправляючим структурам. За умов конструктивного та соціально відповідального діалогу між державою